



Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

04.12.2020. Nr. 1.7-2/1328

Uz 02.10.2020. Nr. b/n

Liepājas pilsētas pašvaldībai

**Liepājas pilsētas pašvaldības
pilnvarotajam pārstāvim
zvērinātam advokātam Ainaram Kreicam**

Par SIA "Liepājas ūdens"

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi Liepājas pilsētas pašvaldības pilnvarotās personas zvērināta advokāta A.Kreica vēstuli, kurā lūgts KP sniegt viedokli par sagatavotajiem līdzdalību kapitālsabiedrībās izvērtējumiem un šo izvērtējumu atbilstību Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88.panta prasībām.

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti VPIL 88.panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi, vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Pašvaldība ir veikusi VPIL 88.panta otrajā daļā paredzēto rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu (attiecībā uz sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanu), kā arī konsultējusies ar Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru (turpmāk – LTRK), saņemot tās atzinumu.

KP ir iepazinusies arī ar pilnvarotās personas 02.12.2020. viedokli par LTRK sniegto atzinumu.

Ievērojot minēto, KP sniegs viedokli (atzinumu) par saņemtā izvērtējuma par līdzdalības saglabāšanu SIA „Liepājas ūdens” atbilstību VPIL 88.panta nosacījumiem.

KP iesniegtajā Pašvaldības izvērtējumā norādīts, ka SIA “Liepājas ūdens” vispārējais stratēģiskais mērķis ir nodrošināt kvalitatīvu un Latvijas Republikas normatīvo aktu un Eiropas Savienības direktīvu prasībām atbilstošu dzeramā ūdens ieguvī,

sagatavošanu un padevi ūdensvada tīklā, notekūdeņu savākšanu un novadīšanu līdz notekūdeņu attīrīšanas iekārtām, notekūdeņu attīrīšanu un novadīšanu virszemes ūdensobjektos. SIA "Liepājas ūdens" vispārējais stratēģiskais mērķis izriet no likuma "Par pašvaldībām" 15.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktās pašvaldības autonomās funkcijas – organizēt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus (ūdensapgādi un kanalizāciju, notekūdeņu savākšanu, novadīšanu un attīrīšanu).

Saskaņā ar 25.04.2014. noslēgto līgumu ar Pašvaldību, SIA "Liepājas ūdens" nodrošina Pašvaldības teritorijā centralizētos (sabiedriskos) ūdensapgādes pakalpojumus un 28.10.2014. ir reģistrēta Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas Ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēju reģistrā.

Izvērtējumā kā SIA "Liepājas ūdens" darbības veidi (atbilstoši NACE klasifikatoram) ir norādīti:

- 1) ūdens ieguve, attīrīšana un apgāde (36.00);
- 2) notekūdeņu savākšana un attīrīšana (37.0);
- 3) būvniecības projektu izstrādāšana (41.10);
- 4) ūdensapgādes sistēmu būvniecība (42.21);
- 5) citur neklasificēta inženierbūvniecība (42.99);
- 6) būvlaukuma sagatavošana (43.12);
- 7) citu inženiersistēmu montāža (43.29).

Norādīti arī šādi SIA "Liepājas ūdens" sniegtie papildu pakalpojumi:

- 1) laboratorijas pakalpojumi;
- 2) asenizācijas pakalpojumi;
- 3) komposta tirdzniecība;
- 4) cauruļvadu tīrīšana un pārbaude;

5) decentralizēto kanalizācijas sistēmu (turpmāk – DKS) reģistra izveide un uzturēšana.

Pašvaldības ieskatā SIA "Liepājas ūdens" darbība atbilst VPIL 88.panta pirmās daļas 1., 2. un 3.punktam.

KP atzīst, ka SIA "Liepājas ūdens" sniegtie pamata pakalpojumi (sabiedriskie ūdenssaimniecības pakalpojumi) ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88.panta pirmās daļas 2.punkta izpratnē, ņemot vērā, ka SIA "Liepājas ūdens" veic pašvaldības autonomo funkciju ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu jomā, nodrošinot sabiedriskos ūdenssaimniecības pakalpojumus Pašvaldības administratīvajā teritorijā. SIA "Liepājas ūdens" pārvaldītā ūdenssaimniecības infrastruktūra nav atsavināma vai nododama lietošanā citam komersantam, jo tās izbūvei un attīstīšanai ir tikuši piesaistīti Eiropas Savienības finanšu instrumentu līdzekļi, kā arī nav tehniski iespējams, ka vienam lietotājam ūdens pievadi un/vai izvadi nodrošina dažādi ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēji. Šādus pakalpojumus Pašvaldības administratīvajā teritorijā citi tirgus dalībnieki nepiedāvā.

Attiecībā uz izvērtējumā norādītajiem SIA "Liepājas ūdens" darbības veidiem, kas saistīti ar būvniecību, t.i., būvniecības projektu izstrādāšana (41.10), ūdensapgādes sistēmu būvniecība (42.21), citur neklasificēta inženierbūvniecība (42.99), būvlaukuma sagatavošana (43.12), citu inženiersistēmu montāža (43.29), KP norāda, ka Pašvaldība nav veikusi izvērtējumu, t.sk. juridisko, ekonomisko un ietekmes uz konkurenci izvērtējumu, lai pamatotu attiecīgo pakalpojumu sniegšanu, kā arī nav precīzi norādījusi, kādas SIA "Liepājas ūdens" veiktās darbības ietilpst šajos darbības veidos. Tādējādi, KP nevar sniegt pamatotu viedokli par šo SIA "Liepājas ūdens" darbības veidu atbilstību VPIL 88.panta pirmajā daļā ietvertajiem nosacījumiem.

Izvērtējuma 5.lp. ietverta norāde uz Liepājas pilsētas attīstības programmā 2015.-2020.gadam SIA "Liepājas ūdens" noteiktajiem mērķiem un uzdevumiem, t.sk. turpināt

atjaunot un modernizēt Liepājas pilsētas ūdensapgādes un kanalizācijas tīklus, mazināt krasta erozijas procesus pilsētas ziemeļu daļā pie Liepājas notekūdeņu attīrīšanas iekārtām, īstenot pasākumus meliorācijas sistēmas un lietus ūdens novadīšanas sistēmas sakārtošanā. Tāpat, izvērtējumā norādīts uz SIA “Liepājas ūdens” 2019.gadā turpināto ūdenssaimniecības pakalpojumu infrastruktūras izbūves projektu realizāciju – jaunu kanalizācijas ārējo inženiertīklu būvniecība 11,1 km garumā, esošo kanalizācijas tīklu pārbūve 0,26 km garumā.

Tāpat, iepazīstoties ar Būvniecības informācijas sistēmas (BIS) tīmekļa vietnē publiski pieejamo informāciju par SIA “Liepājas ūdens” darbību būvniecības pakalpojumu sniegšanas jomā¹, KP konstatē, ka SIA “Liepājas ūdens” šajā jomā veic aktīvu saimniecisko darbību.

KP norāda, ka neatkarīgi no tā, vai veiktais izvērtējums ir sākotnējais izvērtējums vai līdzdalības pārvērtēšana², izvērtējums ir jāveic par katru no publiskas personas kapitālsabiedrības darbības veidiem³, kā arī izvērtējums nedrīkst būt formāls.

Tādējādi, ņemot vērā iepriekšminēto, KP norāda, ka attiecībā uz SIA “Liepājas ūdens” sniegtajiem pakalpojumiem būvniecības jomā, lai pamatotu attiecīgo pakalpojumu sniegšanu, Pašvaldībai būtu jāveic atbilstošs izvērtējums par katru no norādītajiem darbības veidiem, tostarp, precizējot, kādus pakalpojumus SIA “Liepājas ūdens” sniedz katra norādītā darbības veida ietvaros. Lai nodrošinātu objektīvāku un visaptverošāku izvērtējumu, būtu ieteicams ņemt vērā arī attiecīgā nozarē strādājošo privāto tirgus dalībnieku viedokļus, t.sk. par to iespēju nodrošināt konkrētu pakalpojumu sniegšanu. KP norāda, ka gadījumā, ja attiecībā uz konkrētu pakalpojumu sniegšanu, Pašvaldība, veicot izvērtējumu, konstatētu, ka tirgus spēj nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā, Pašvaldībai būtu jāaturas no turpmākas attiecīgo pakalpojumu sniegšanas.

Attiecībā uz izvērtējumā norādītajiem SIA “Liepājas ūdens” sniegtajiem papildu pakalpojumiem, KP apkopoja sniegto informāciju, kā arī ņēma vērā izvērtējumā norādīto, ka attiecībā uz SIA “Liepājas ūdens” sniegtajiem papildu pakalpojumiem nav novērojams VPIL 88.panta pirmās daļas 1.punktā ietvertais nosacījums – tirgus nepilnība, kā arī gadījumā, ja SIA “Liepājas ūdens” neturpinātu sniegt šos papildu pakalpojumus, ilgtermiņa sekas uz patērētājiem būtu nebūtiskas, un sniedz šādu viedokli.

Laboratorijas pakalpojumu saņēmējs ir jebkura persona, kurai nepieciešams veikt dzeramā ūdens ķīmiskās vai mikrobioloģiskās analīzes vai notekūdeņu ķīmiskās analīzes, nodrošinot Pašvaldības teritorijā un tuvējos reģionos esošām fiziskām un juridiskām personām iespēju šo pakalpojumu saņemt iespējami tuvāk to atrašanās vietai. Laboratorisko pakalpojumu sniegšanā konkurenti ir citas Latvijas Republikā esošās laboratorijas, piemēram, institūts “Bior”, E.Gulbja laboratorija.

Pilnvarotās personas 02.12.2020. vēstulē sniegta precizējoša informācija, norādot, ka, ņemot vērā augstās dzeramā ūdens prasības, SIA “Liepājas ūdens” izveidotā laboratorija primāri veic ūdens kvalitātes kontroli tieši SIA “Liepājas ūdens” vajadzību nodrošināšanai, jo dzeramā ūdens pārbaudes ir jāveic regulāri, ātri, nemainot piemērojamās metodes un SIA “Liepājas ūdens” gan no ekonomiskā, gan praktiskā viedokļa visizdevīgāk ir uzturēt laboratoriju pašai. Papildus pakalpojumu sniegšana brīvajā tirgū nodrošina resursu optimālu izmantošanu. Attiecīgi, KP lūdz papildināt izvērtējumu, norādot, kādu daļu no SIA “Liepājas ūdens” apgrozījuma par laboratorijas pakalpojumiem veido pakalpojumi pašas SIA “Liepājas ūdens” vajadzību nodrošināšanai, bet kādu daļu no

¹ https://bis.gov.lv/bisp/lv/construction_companies/6517

² Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma 7.panta pirmā daļa, sk. šeit <https://likumi.lv/ta/id/269907-publiskas-personas-kapitala-dalu-un-kapitalsabiedribu-parvaldibas-likums>

³ Konkurences padomes priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā un tās izvērtēšana, sk. šeit https://ej.uz/PP_lidzdalibasizvertesana

apgrozījuma veido sniegtie laboratorijas pakalpojumi citām personām, kā arī papildināt to ar ekonomisko izvērtējumu, lai pamatotu, ka citādā veidā publiskā persona nespēj efektīvi realizēt savas funkcijas.

Asenizācijas pakalpojuma saņēmēji ir Liepājas un blakus esošo reģionu privātmāju īpašnieki. Pašvaldības ieskatā SIA "Liepājas ūdens", piedāvājot savus pakalpojumus brīvajā tirgū, paplašina asenizācijas pakalpojumu sniedzēju loku. Tomēr norādāms, ka Pašvaldībā asenizācijas pakalpojumu sniegšanai ir reģistrējušies arī 8 privātie komersanti⁴. Tādējādi, ņemot vērā tirgus struktūru, KP ieskatā SIA "Liepājas ūdens" būtu jāpārvērtē nepieciešamība turpināt asenizācijas pakalpojumu sniegšanu.

Atbilstoši Izvērtējumā sniegtajai informācijai, komposts, kas rodas notekūdeņus apstrādājot ar bioloģiskām apstrādes metodēm, izmantojams lauksaimniecībā, mežniecībā un apzaļumošanā, piedāvājot lauksaimniecības, mežniecības uzņēmumiem un apzaļumošanas pakalpojumu sniedzējiem iespēju izvēlēties kompostu ar darbībai piemērotām komposta īpašībām. SIA "Liepājas ūdens" ražotais komposts (notekūdeņu dūņas) uzskatāms par notekūdeņu attīrīšanas blakusproduktu. Izvērtējumā norādīts, ka šī pakalpojuma sniegšanas jomā darbojas ļoti plašs uzņēmumu loks, kas pārdod pašu sagatavoto kompostu vai sniedz starpniecības pakalpojumu komposta pārdošanā. Pilnvarotās personas 02.12.2020. vēstulē sniegta precizējoša informācija, norādot, ka, pieprasījums pēc SIA "Liepājas ūdens" ražotā komposta ir ļoti neliels un ienākumi no komposta tirdzniecības 2019.gadā ir veidojuši vien 1200 EUR. Ņemot vērā, ka saražotais komposts ir notekūdeņu attīrīšanas blakusprodukts, par ko liecina arī tā nelielais tirdzniecības apmērs, KP neiebilst pret šāda papildpakalpojuma sniegšanu, vienlaikus atgādinot, ka uz to tāpat kā citiem papildpakalpojumiem SIA "Liepājas ūdens" regulāri būtu jāveic ietekmes uz konkurenci izvērtējums, lai identificētu un novērstu iespējamu neatbilstību Konkurences likuma 14.¹ pantam⁵.

Cauruļvadu tīrīšana un pārbaude tiek nodrošināta šīs infrastruktūras lietotājiem viņu piederības robežās. Arī šā pakalpojuma sniegšanu, pēc izvērtējumā norādītās informācijas, Pašvaldības teritorijā piedāvā ļoti plašs uzņēmumu loks. Pilnvarotās personas 02.12.2020. vēstulē sniegta precizējoša informācija, norādot, ka, ņemot vērā, ka privātpersonām piederošie ūdenssaimniecības tīkli ir pievienoti SIA "Liepājas ūdens" centralizētajiem ūdenssaimniecības tīkliem, attiecīgā pakalpojuma sniegšana ir nesaraujami saistīta ar pamatpakalpojuma sniegšanu un SIA "Liepājas ūdens" būtu jāturpina šo pakalpojumu sniegšana.

KP ieskatā, cauruļvadu tīrīšanas un pārbaudes pakalpojuma sniegšana privātpersonām ir iespējama, to nesaistot ar SIA "Liepājas ūdens" sniegtajiem pamatpakalpojumiem, par ko liecina arī izvērtējumā norādītā informācija, ka šādu pakalpojumu sniegšanu piedāvā ļoti plašs uzņēmumu loks. Tādējādi, Pašvaldībai būtu jāizvērtē nepieciešamība turpināt attiecīgā pakalpojuma sniegšanu privātpersonām to ūdenssaimniecības infrastruktūras tīklu piederības robežās. Turpinot sniegt attiecīgos pakalpojumus, SIA "Liepājas ūdens" regulāri būtu jāveic ietekmes uz konkurenci izvērtējums, lai identificētu un novērstu iespējamu neatbilstību Konkurences likuma 14.¹ pantam.

Tāpat, lai nepieļautu konkurences neitralitātes pārkāpumu, sniedzot iepriekšminētos papildu pakalpojumus, ir būtiski, lai SIA "Liepājas ūdens" ievēro prasību pakalpojumu un preču cenas noteikt, balstoties uz tirgus izmaksām.

Arī attiecībā uz SIA "Liepājas ūdens" Pašvaldības deleģēto DKS izveidošanu un uzturēšanu KP aicina Pašvaldību un SIA "Liepājas ūdens" vērtēt iespējamu konkurences

⁴ <https://www.liepaja.lv/kanalizacija-un-notekudeni/>

⁵ Konkurences likuma 14.¹ pants, sk. Konkurences likums (redakcijā, kas stājās spēkā 01.01.2020.), <https://likumi.lv/ta/id/54890-konkurences-likums>

neitralitātes risku pastāvēšanu (Konkurences likuma 14.¹ pants) un norāda uz šādiem apsvērumiem. Kaut gan saskaņā ar Ministru kabineta 27.06.2017. noteikumu Nr.384 "Noteikumi par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu" 11.punktu Pašvaldībai ir piešķirta rīcības brīvība – pašai organizēt DKS reģistra izveidi un uzturēšanu par pašvaldības administratīvajā teritorijā esošajām DKS vai slēgt līgumu par šāda reģistra izveidi un uzturēšanu ar sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēju, KP norāda, ka SIA "Liepājas ūdens", vienlaikus esot DKS reģistra uzturētājam un arī asenizācijas pakalpojumu sniedzējam, tās rīcībā nonāk informācija, kas SIA "Liepājas ūdens" var sniegt priekšrocības attiecībā pret citiem asenizācijas pakalpojumu sniedzējiem, kā arī SIA "Liepājas ūdens" var kontrolēt citu tirgus dalībnieku (savu konkurentu) veiktās darbības. Attiecīgi, lai novērstu iespējamus konkurences neitralitātes riskus, KP ieskatā DKS reģistra izveide un uzturēšana primāri būtu jāveic pašai Pašvaldībai, savukārt deleģēt pienākumu par šā reģistra izveidi un uzturēšanu Pašvaldībai būtu ieteicams tikai tādai personai, kura vienlaikus nav asenizācijas pakalpojumu sniedzējs.

Tāpat, KP vērš uzmanību uz norādīto informāciju saistībā ar DKS reģistra izveides un uzturēšanas deleģēšanas līgumu starp Pašvaldību un SIA "Liepājas ūdens". Iepazīstoties ar SIA "Liepājas ūdens" tīmekļa vietnē pieejamo informāciju⁶, KP konstatēja, ka SIA "Liepājas ūdens" veic Pašvaldības teritorijā esošo DKS reģistra izveidošanu un uzturēšanu pamatojoties uz 18.06.2019. ar Pašvaldību noslēgto deleģēšanas līgumu. Izvērtējumā norādīts, ka attiecīgais deleģēšanas līgums noslēgts 20.06.2020.

Apkopojot iepriekšminēto, tā kā SIA „Liepājas ūdens” sniegtie pamatpakalpojumi (sabiedriskie ūdenssaimniecības pakalpojumi) ir atzīstami par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88.panta pirmās daļas 2.punkta izpratnē, KP nav iebildumu pret Pašvaldības līdzdalības saglabāšanu SIA „Liepājas ūdens”.

Vienlaikus, kā jau iepriekš norādīts šajā atzinumā, KP norāda uz Pašvaldības pienākumu veikt atbilstošu izvērtējumu arī par SIA "Liepājas ūdens" sniegtajiem pakalpojumiem būvniecības jomā, t.sk. iespēju robežās konsultējoties arī ar attiecīgo pakalpojumu tirgu pārstāvošiem komersantiem Pašvaldības teritorijā, kā arī vērtēt nepieciešamību turpināt sniegt norādītos papildu pakalpojumus. Pašvaldības veikto gala izvērtējumu, kā arī veikto konsultāciju rezultātā saņemtos viedokļus KP lūdz iesniegt arī KP.

Priekšsēdētājs

J. Gaiķis

⁶ <http://www.liepajas-udens.lv/index.php/decentralizetie>